

Wpł. 13.08.2026 r.
MR

Warszawa, 9 sierpnia 2026 r.

dr hab. Przemysław Drapała, prof. ALK
Kierownik Katedry Prawa Cywilnego
Akademia Leona Koźmińskiego w Warszawie

Recenzja

rozprawy doktorskiej Pana mgra Tomasza Adaszewskiego pod tytułem „Zbieg instrumentów prawnych w regulacji modelu finansowania funkcji prawa ochrony środowiska” napisanej pod kierunkiem naukowym prof. dr hab. Bartosza Rakoczego

Dziekan
Wydziału Prawa i Administracji

prof. dr hab. Maciej Serowaniec

I. Uwagi wstępne

Recenzowana rozprawa doktorska Pana mgra Tomasza Adaszewskiego poświęcona jest zagadnieniu zbiegu instrumentów prawnych w regulacji modelu finansowania funkcji prawa ochrony środowiska. Praca wpisuje się w nurt badań nad prawem ochrony środowiska jako dziedziną o mieszanym charakterze, łączącą instrumenty prawa publicznego i prawa prywatnego. Jej zasadniczym przedmiotem jest rekonstrukcja i opis modelu regulacyjnego finansowania funkcji prawa ochrony środowiska, identyfikacja katalogu instrumentów prawnych przynależnych temu modelowi oraz analiza zjawiska zbiegu tych instrumentów wraz z zasadami jego rozstrzygania.

Rozprawa ma charakter wyraźnie interdyscyplinarny. Autor porusza zagadnienia z zakresu prawa administracyjnego, prawa cywilnego, prawa finansowego, prawa rynków kapitałowych, a także prawoznawstwa i teorii prawa. Uzupełnieniem tych rozważań jest analiza prawnoporównawcza wybranych modeli regulacyjnych innych państw. Tak szeroki zakres przedmiotowy badanych zagadnień stanowi zarówno o ambicji naukowej przedsięwzięcia, jak i o szczególnych wymaganiach metodologicznych, jakim Autor musiał sprostać.

Zgodnie z art. 187 ust. 1 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce rozprawa doktorska powinna prezentować ogólną wiedzę teoretyczną kandydatki lub kandydata w dyscyplinie oraz umiejętność samodzielnego prowadzenia pracy naukowej lub artystycznej. Przedmiotem rozprawy doktorskiej powinno być oryginalne rozwiązanie problemu naukowego, oryginalne rozwiązanie w zakresie zastosowania wyników własnych

badan naukowych w sferze gospodarczej lub społecznej albo oryginalne dokonanie artystyczne. Przedłożona rozprawa została poddana ocenie w oparciu o następujące, stosowane w naukach prawnych, kryteria: 1) zasadność wyboru tematu, 2) przyjęte cele i zastosowane metody badawcze, 3) kompozycja rozprawy, 4) treść merytoryczna wraz z wnioskami końcowymi oraz 5) tzw. strona warsztatowa.

II. Ocena wyboru tematu rozprawy

Problematyka finansowania ochrony środowiska jest zagadnieniem o rosnącym znaczeniu zarówno w nauce prawa, jak i w praktyce obrotu prawnego. Wzrost alokacji środków publicznych i prywatnych na cele środowiskowe, dynamiczny rozwój regulacji wspólnotowych w zakresie zrównoważonego finansowania oraz postępująca prywatyzacja instrumentów służących realizacji funkcji prawa ochrony środowiska sprawiają, że temat podjęty przez Autora uznać należy za istotny i aktualny.

W dotychczasowej literaturze prawniczej brak jest kompleksowego opracowania modelu regulacyjnego finansowania funkcji prawa ochrony środowiska. Istniejące prace koncentrują się na wybranych elementach tego zagadnienia (na przykład na instrumentach prawnofinansowych w ochronie środowiska, na systemie funduszy ochrony środowiska, na odpowiedzialności cywilnoprawnej czy na wybranych instrumentach rynków kapitałowych) nie łącząc ich jednak w spójny obraz jednego modelu. Wspomniana przez Autora luka w doktrynie jest zatem rzeczywista i poprawnie zidentyfikowana. Docenić należy zwłaszcza podjęcie przez Autora zagadnienia zbiegu instrumentów prawnych w tym modelu. Kwestia ta nie była dotąd przedmiotem całościowej analizy w literaturze prawa ochrony środowiska, mimo iż generalnie rozumiany zbieg przepisów i normy były szeroko analizowane w nauce prawa cywilnego, karnego i administracyjnego. Przeniesienie tej problematyki na grunt modelu finansowania funkcji prawa ochrony środowiska, z uwzględnieniem jego mieszanego charakteru, stanowi wartość dodaną w nauce prawa ochrony środowiska.

Temat pracy ma również wyraźne znaczenie praktyczne. Identyfikacja zbiegu instrumentów prawnych w omawianym modelu i określenie prawidłowych zasad jego rozstrzygania pozwala na tworzenie optymalnego finansowania dla konkretnych zadań i przedsięwzięć w ochronie

środowiska. Zagadnienie to jest zatem istotne nie tylko dla dogmatyki prawa, lecz także dla prawników zajmujących się obsługą projektów środowiskowych.

II. Ocena celu pracy i zastosowanych metod badawczych

Pan magister Adaszewski sformułował cel pracy w sposób dwuczłonowy (s. 5–7). Po pierwsze, obejmuje on analizę ram regulacji dla modelu finansowania funkcji prawa ochrony środowiska poprzez wykazanie cech tego modelu pozwalających na kwalifikację lub dyskwalifikację danego instrumentu prawnego jako przynależnego do tego modelu. Drugim elementem jest ustalenie reguł rozstrzygania zbiegu instrumentów prawnych w omawianym modelu. Oba cele zostały ujęte w sposób klarowny i logiczny oraz przekonująco uzasadnione.

Metodologii badawczej przyjętej w pracy Autor poświęcił dużo uwagi we wstępie (s. 9–17). Zastosował on mieszaną metodę dedukcyjno-indukcyjną, opartą na założeniu istnienia spójnego modelu regulacyjnego finansowania funkcji prawa ochrony środowiska jako tezy wyjściowej, weryfikowanej następnie przez szczegółową wykładnię regulacji poszczególnych instrumentów. Autor odwołuje się przy tym do tradycji logiki arystotelesowskiej, teorii modeli w naukach formalnych oraz do prac z zakresu metodologii nauk prawnych. Rozważania metodologiczne są rozbudowane i świadczą o dobrej orientacji Autora w zagadnieniach teorii prawa i metodologii nauk.

Podstawową zastosowaną metodą jest metoda dogmatyczna, obejmująca analizę językową, systemową i celowościową przepisów, uzupełniona o wzgląd na aksjologię prawa ochrony środowiska. Autor deklaruje stosowanie zasady *in dubio pro naturam* jako dyrektywy wykładni celowościowej (s. 15–16), rozumianej jako pierwszeństwo celu środowiskowego instrumentu nad jego celami inwestycyjnymi. Uzupełnieniem jest wykładnia historyczna oraz analiza prawnoporównawcza.

Zastosowane metody są co do zasady adekwatne do przedmiotu badań. Pewne zastrzeżenia budzi jedynie rozbudowanie wstępnych rozważań metodologicznych (s. 9–17) kosztem ich bezpośredniego przełożenia na konkretne analizy w dalszych rozdziałach. Odwołania we wstępie do Arystotelesa, Tarskiego czy Kotarbińskiego świadczą o erudycji Autora, lecz nie zawsze przekładają się na wyraźnie widoczne zastosowanie deklarowanych metod w toku

wykładni poszczególnych norm czy analizie instrumentów prawnych. Czytelnik niekiedy ma trudność z uchwyceniem, w którym miejscu wywodu realizowana jest dedukcja, a w którym indukcja eliminacyjna. Nie zmienia to jednak generalnej oceny, że przyjęte metody są zasadniczo właściwe dla podjętego tematu.

Analiza prawnoporównawcza, obejmująca modele regulacyjne Niemiec, Stanów Zjednoczonych i Japonii, stanowi wartościowe uzupełnienie rozważań dotyczących modelu polskiego. Kryterium wyboru tych systemów, powiązanie z konkretnymi ustrojami gospodarczymi, zostało przekonująco uzasadnione przez Autora.

IV. Ocena kompozycji pracy

Rozprawa podzielona jest na pięć rozdziałów poprzedzonych wstępem i zwieńczonych wnioskami końcowymi. Rozdział pierwszy poświęcony jest zagadnieniom wprowadzającym, obejmującym aksjologię i rys historyczny modelu, metodę regulacji i pojęcie prawa ochrony środowiska, funkcje tego prawa, instrumenty prawne i ich zbieg oraz ogólne założenia modelu regulacyjnego. Rozdział drugi zawiera analizę regulacji prawnych modelu finansowania, podzieloną na część publicznoprawną i prywatnoprawną. Rozdział trzeci dotyczy zbiegu instrumentów prawnych w omawianym modelu. W rozdziale czwartym przedstawiono analizę prawnoporównawczą, natomiast w piątym wnioski końcowe.

Struktura pracy jest logiczna i odpowiada deklarowanym celom badawczym. Przejście od zagadnień ogólnych (pojęcia, metody, funkcje) przez katalog instrumentów do problematyki ich zbiegu, a następnie do analizy porównawczej, odzwierciedla przyjętą metodę dedukcyjno-indukcyjną. Zasadne jest wyodrębnienie rozdziału poświęconego wyłącznie zbiegowi instrumentów, gdyż stanowi on odrębny, samodzielny problem badawczy.

Pewne wątpliwości budzi natomiast proporcja między poszczególnymi częściami pracy. Rozdział drugi, obejmujący analizę regulacji instrumentów prawa publicznego i prywatnego, jest zdecydowanie najobszerniejszy (blisko 100 stron), dominuje nad pozostałymi częściami. Wartość pracy podniosłoby poświęcenie zbiegowi instrumentów prawnych ujętemu w rozdziale trzecim, który jest przecież zagadnieniem centralnym, tytułowym pracy, szerszej uwagi w porównaniu do rozdziału drugiego. Rozszerzenie analizy zbiegu, zwłaszcza w

odniesieniu do konkretnych przykładów, wzmocniłoby też oryginalność recenzowanej rozprawy.

Jak już wspomniano rozdział pierwszy jest bardzo rozbudowany i zawiera obszerne rozważania metodologiczne, filozoficzne i historyczne. Mimo iż mają one walor wprowadzający, ich objętość sprawia, że czytelnik dociera do właściwej analizy instrumentów dopiero po lekturze kilkudziesięciu stron wywodu o charakterze ogólnoteoretycznym. Pewne skrócenie tej części lub przeniesienie niektórych wątków do wstępu mogłoby poprawić czytelność pracy.

Analiza prawnoporównawcza w rozdziale czwartym jest dobrze osadzona w strukturze pracy i stanowi jej wartościowe uzupełnienie.

Struktura redakcyjna pracy jest przejrzysta. Poszczególne rozdziały są zakończone wnioskami cząstkowymi, co ułatwia śledzenie toku argumentacji i weryfikację realizacji celów badawczych.

V. Ocena treści rozprawy

Ocena merytoryczna recenzowanej rozprawy wymaga odniesienia się do kilku zasadniczych płaszczyzn: zagadnień ogólnoteoretycznych i metodologicznych, analizy instrumentów prawa publicznego, analizy instrumentów prawa prywatnego, problematyki zbiegu instrumentów oraz analizy prawnoporównawczej.

Część pracy poświęcona zagadnieniom wprowadzającym, zawiera rozbudowane rozważania dotyczące aksjologii i rysu historycznego prawa ochrony środowiska, metody regulacji, funkcji tego prawa, pojęcia instrumentu prawnego oraz ogólnych założeń modelu regulacyjnego (s. 18–96). Historyczny wywód Autora, sięgający od wierzeń słowiańskich i regaliów królewskich przez ustawodawstwo galicyjskie i regulacje II Rzeczypospolitej aż po transformację ustrojową 1989 r. i regulacje wspólnotowe, jest dobrze udokumentowany. Stanowi on przekonujące tło dla tezy o ewolucji modelu finansowania ochrony środowiska od instrumentów publicznoprawnych o charakterze bezzwrotnym ku instrumentom prawa prywatnego i rynków kapitałowych.

Wartościowe są rozważania dotyczące pojęcia instrumentu prawnego (s. 68–85). Pan magister Adaszewski proponuje własną definicję, zgodnie z którą instrument prawny jest zbiorem norm prawnych powiązanych z jego funkcją i celem regulacji (s. 84). Definicja ta, odróżniająca instrument prawny od pojedynczej normy prawnej i od instytucji prawnej, została przekonująco uzasadniona. Pozwala ona na objęcie zakresem analizy instrumenty o złożonej strukturze normatywnej. Autor trafnie wykazuje, że instrument prawny może być konstytuowany łącznie normami o różnym charakterze (cywilnoprawnym, administracyjnym i karnym), co jest szczególnie istotne dla modelu finansowania funkcji prawa ochrony środowiska.

Rozważania dotyczące oceny metod regulacji prawa ochrony środowiska (s. 37–57) prowadzą Autora do wniosku, że prawo to nie wykształciło samodzielnej metody, lecz korzysta z trzech klasycznych metod: administracyjnoprawnej, cywilnoprawnej i karnoprawnej. Stanowisko to jest zgodne z dominującym poglądem doktryny i zostało przez Autora dobrze uzasadnione. Interesująca jest przy tym teza (s. 55–57), że wyodrębnienie prawa ochrony środowiska jako samodzielnej gałęzi prawa powinno opierać się na kryterium szczególnego przedmiotu ochrony. Teza ta, choć dyskusyjna, jest sformułowana z wyraźną świadomością istniejących kontrowersji i poparta odwołaniami do literatury przedmiotu.

Rozdział drugi, stanowiący trzon pracy, zawiera analizę regulacji instrumentów prawa publicznego i prywatnego w modelu finansowania funkcji prawa ochrony środowiska. W części publicznoprawnej Autor omawia kolejno: koncepcję interwencji publicznej, system organów i instytucji publicznych, umowę jako prawną formę działania administracji, instrumenty administracyjnoprawne, instrumenty bezzwrotne, zwrotne i dłużne, instrumenty europejskiego systemu finansowania, instrumenty prawnopodatkowe oraz instrumenty prawa karnego. W części prywatnoprawnej analizuje: zasadę zrównoważonego rozwoju i pojęcie inwestycji zrównoważonej środowiskowo, korporacyjne i zakładowe formy podmiotów prawa prywatnego, instrumenty materialnego prawa cywilnego, ubezpieczenia ryzyka ekologicznego, czynności bankowe, instrumenty finansowe o celach środowiskowych oraz instrumenty pochodne powiązane z ochroną środowiska.

Analiza instrumentów prawa publicznego jest oparta na dobrej znajomości regulacji ustawy Prawo ochrony środowiska, ustawy o finansach publicznych oraz ustaw szczególnych. Szczególnie wartościowe są rozważania dotyczące systemu funduszy ochrony środowiska i

gospodarki wodnej (s. 107–160), w tym precyzyjna analiza pojęć dotacji, pożyczki, udostępnienia środków i przekazania środków w kontekście przepisów p.o.ś. (s. 144–160). Autor wykazuje, że ustawodawca językowo odróżnia te instrumenty, co ma konsekwencje dla zakresu kompetencji organów zarządzających funduszami. Wątpliwości budzi natomiast teza, że pożyczka udzielana przez NFOŚiGW ma walor umowy wzajemnej ze względu na zobowiązanie pożyczkobiorcy do osiągnięcia efektu ekologicznego (s. 151–152), co miałyby ją odróżniać od klasycznej pożyczki. Ustawodawca dla kwalifikacji umowy jako wzajemnej wymaga, by świadczenie jednej strony było odpowiednikiem świadczenia drugiej (art. 487 § 2 k.c.). Należy zauważyć, iż zobowiązanie pożyczkobiorcy do osiągnięcia efektu ekologicznego nie może być kwalifikowane jako świadczenie wzajemne (ekwiwalent) świadczenia NFOŚiGW polegającego na udostępnieniu kapitału. Wspomniane zobowiązanie nie obliuguje do spełnienia świadczenia w rozumieniu prawa cywilnego, ma charakter publicznoprawny a nadto nie jest skierowane bezpośrednio do sfery majątkowej pożyczkodawcy (NFOŚiGW). Kwalifikacji tej nie zmienia fakt, iż na płaszczyźnie prawa publicznego osiągnięcie określonego efektu ekologicznego jest rozliczane przez NFOŚiGW. Pewien niedosyt pozostawia także brak pogłębionej analizy konsekwencji procesowych tej kwalifikacji – w szczególności Autor nie rozważa, jakie roszczenia przysługują funduszowi w razie nieosiągnięcia efektu ekologicznego przez pożyczkobiorcę i czy możliwe jest w tej sytuacji skorzystanie z uprawnień właściwych umowom wzajemnym (np. prawa odstąpienia z art. 491 k.c.). Zagadnienie to, mające ważne znaczenie praktyczne, wymagałoby głębszego omówienia.

Interesujące są rozważania dotyczące umowy publicznoprawnej jako prawnej formy działania administracji w modelu finansowania funkcji prawa ochrony środowiska (s. 121–138). Autor, odwołując się do dorobku nauki prawa administracyjnego (J. Starościak, J. Boć), proponuje wyróżnienie kilku typów instrumentów umownych stosowanych przez podmioty publiczne: umów stricte finansowych, umów powierzających zadania publiczne oraz procedur zielonych zamówień publicznych (s. 130). Teza o konieczności wprowadzenia ogólnych ram umowy publicznoprawnej w polskim systemie prawnym (s. 135–136) jest sformułowana ostrożnie i poparta odwołaniem do rozwiązań prawa niemieckiego (§ 54 VwVfG).

Część pracy poświęcona instrumentom prawa prywatnego (s. 182–285) stanowi jeden z bardziej oryginalnych wkładów rozprawy. Autor analizuje kolejno instrumenty materialnego prawa cywilnego (umowę darowizny, pożyczkę, papiery wartościowe), ubezpieczenia ryzyka

ekologicznego, czynności bankowe (ze szczególnym uwzględnieniem kredytu bankowego i zielonej pożyczki), instrumenty finansowe o celach środowiskowych (w tym zielone obligacje) oraz instrumenty pochodne powiązane z ochroną środowiska. Analiza ta świadczy o dobrej orientacji Autora w regulacjach prawa rynków kapitałowych, w tym w przepisach ustawy o obrocie instrumentami finansowymi, ustawy o obligacjach oraz regulacjach wspólnotowych (rozporządzenie taksonomiczne UE, SFDR, MIFID II).

Na szczególne wyróżnienie zasługują rozważania dotyczące zielonych obligacji (s. 261–276). Autor precyzyjnie omawia warunki kwalifikacji emisji jako „zielonej” w świetle standardów ICMA, rozporządzenia o europejskich zielonych obligacjach oraz przepisów polskiej ustawy o obligacjach (s. 268–270). Trafna jest obserwacja, że cel emisji jest warunkiem dodatkowym, a nie koniecznym (s. 272), co stwarza pole do kwalifikacji emisji jako zielonej na podstawie standardów rynkowych. Interesująca jest również analiza instrumentów pochodnych powiązanych z ochroną środowiska (s. 276–285), w której Autor proponuje rozróżnienie między derywatami SLD (*sustainability linked derivatives*) a zielonymi derywatami (*green derivatives*), opierając je na kryterium bezpośredniości celu środowiskowego.

Pewne wątpliwości rodzi sposób, w jaki Autor kwalifikuje kwestię celowego charakteru niektórych instrumentów cywilnoprawnych jako warunku ich przynależności do omawianego modelu. Autor przyjmuje, że instrumenty o charakterze abstrakcyjnym (weksel, gwarancja bankowa) co do zasady nie mogą stanowić instrumentów w modelu finansowania funkcji prawa ochrony środowiska ze względu na brak możliwości wpisania w ich konstrukcję celu środowiskowego (s. 226). Jak jednak Autor sam dostrzega, weksel może pełnić funkcję zabezpieczającą dla tzw. zielonego kredytu służącego realizacji celów środowiskowych. Podobną funkcję potencjalnie mogłaby pełnić gwarancja bankowa, która mimo jej abstrakcyjnego charakteru, w ramach swobody kontraktowania może zostać ukształtowana jako kauzalna (s. 255). Zatem definitywne wyłączenie tych instrumentów prawnych z analizowanego modelu wymagałoby głębszego rozważenia. Także w kontekście pytania, czy instrumenty zabezpieczające mogą być traktowane jako element szerszego instrumentu prawnego w rozumieniu przyjętej przez Autora definicji.

Istotne znaczenie ma rozdział trzeci poświęcony tytułowemu zagadnieniu zbiegu instrumentów prawnych (s. 290–327). Pan magister Adaszewski, odwołując się do dorobku nauki prawa

cywilnego (A. Ohanowicz, S. Grzybowski, E. Łętowska) oraz prawa karnego proponuje autonomiczne pojęcie zbiegu instrumentów prawnych w modelu regulacyjnym finansowania funkcji prawa ochrony środowiska (s. 295). Pojęcie to jest szersze od zbiegu normatywnego, co jest konsekwencją przyjętego założenia, iż instrument prawny jest zespołem norm. Autor wyróżnia zbieg kumulatywny, alternatywny i ekskluzywny (s. 314-320).

Pewien niedosyt pozostawia analiza konkretnych przykładów zbiegu (s. 314–325). Autor omawia kilka przypadków (dopłaty do kredytu ze środków NFOŚiGW, premia termomodernizacyjna, system zielonych inwestycji), jednak ich liczba i głębokość analizy mogłyby być większe, zważywszy że zbieg instrumentów jest centralnym zagadnieniem tytułowym pracy. W szczególności interesujące byłoby pogłębione rozważenie zbiegu instrumentów prawa prywatnego (np. zielonej obligacji z zielonym kredytem w finansowaniu mezzanine, s. 320–322), a nie tylko zbiegu instrumentów publicznych z prywatnymi. Poza zakresem rozważań pozostaje ponadto kwestia zbiegu instrumentów w kontekście pomocy publicznej. Autor nie analizuje, w jaki sposób zasady pomocy publicznej (art. 107 TFUE) wpływają na dopuszczalność kumulacji instrumentów publicznych z prywatnymi, co w praktyce projektów środowiskowych stanowi jedno z ważkich ograniczeń ich finansowania. Celowe byłoby również dodanie analizy zbiegu instrumentów w perspektywie czasowej, poprzez rozważenie, czy i w jaki sposób kolejność zastosowania poszczególnych instrumentów (np. najpierw kredyt pomostowy, następnie dotacja) wpływa na charakter zbiegu i zasady jego rozstrzygania.

Za wartościowe uznać należy rozważania dotyczące reguł kolizyjnych (s. 304–313). Autor proponuje kilka zasad rozstrzygania zbiegu: zasadę prymatu prawa publicznego, zasadę ochrony celu środowiskowego (*in dubio pro naturam*), zasadę zakazu podwójnego finansowania oraz zasadę pierwszeństwa środków publicznych (s. 308–310). Zasady te zostały sformułowane przekonująco i poparte odwołaniami do konkretnych przepisów. Przychylić należy się również do tezy, że zbieg w omawianym modelu ma co do zasady charakter kumulatywny, a sytuacje ekskluzywne wynikają przede wszystkim z bezwzględnie obowiązujących przepisów prawa publicznego (s. 325-326).

Analiza prawnoporównawcza zawarta w rozdziale czwartym (s. 328–357) została starannie przygotowana i dobrze udokumentowana źródłami z literatury obcej. Autor trafnie identyfikuje cechy wspólne i różnice między modelem polskim a modelami niemieckim, amerykańskim i japońskim. Interesujące są rozważania dotyczące modelu niemieckiego, w tym omówienie instrumentu swap klimatycznego (*debt for climate swap*, s. 337–338) oraz kontraktu CfCD stosowanego w ramach *German National Hydrogen Strategy* (s. 341–342). Analiza modelu japońskiego, trafnie uwzględnia kulturowe uwarunkowania tego systemu prawnego (shintoizm, gyoseishido, korporacjonizm, s. 348–356). Wypada jedynie zauważyć, iż przy doborze obcych systemów prawnych dla prowadzonych analiz komparatystycznych godne rozważenia byłoby zwiększenie udziału ustawodawstw europejskich, które historycznie wywierały większy wpływ na polskie prawo prywatne i publiczne.

VI. Tzw. strona warsztatowa pracy

Rozprawa opiera się na obszernej i starannie dobranej literaturze. Wykaz bibliograficzny obejmuje pozycje z zakresu prawa ochrony środowiska, prawa cywilnego, prawa finansowego, prawa rynków kapitałowych, a także z zakresu ekonomii, filozofii prawa i metodologii nauk. Autor korzysta zarówno z klasycznych opracowań polskiej doktryny (S. Grzybowski, A. Ohanowicz, E. Łętowska, W. Wolter, Z. Ziemiński), jak i z nowszych prac dotyczących zrównoważonego finansowania i prawa ochrony środowiska. Uwzględnił także literaturę zagraniczną, w tym anglojęzyczną i niemieckojęzyczną.

Przypisy w pracy odpowiadają przyjętym standardom. Wykaz aktów prawnych jest obszerny i obejmuje zarówno akty krajowe, jak i regulacje wspólnotowe, przy czym Autor podaje pełne brzmienie tytułów aktów wraz z miejscem publikacji.

Rozprawa została napisana poprawnym językiem prawniczym. Autor sprawnie posługuje się terminologią z zakresu prawa cywilnego, prawa administracyjnego i prawa rynków kapitałowych. Styl wywodu jest rzeczowy, choć miejscami zbyt rozbudowany. Niektóre akapity zawierają wielokrotnie złożone zdania, których nieco zawiła konstrukcja może utrudniać czytelnikom uchwycenie najważniejszych myśli Autora. Dotyczy to zwłaszcza rozdziału pierwszego, gdzie rozważania filozoficzne i metodologiczne są niekiedy prowadzone w sposób nieco abstrakcyjny. W pracy zauważalne są ponadto pojedyncze uchybienia

stylistyczne i redakcyjne (np. s. 6 sformułowanie „proces zjednoczenie celów i funkcji”, s. 16 „rozważenie regulacyjnych rama modelu”). Uchybienia te mają charakter marginalny i nie wpływają na ocenę pracy, niemniej ich usunięcie jest wskazane przy przygotowaniu rozprawy do publikacji.

Pewne zastrzeżenia budzi konsekwencja terminologiczna w odniesieniu do pojęcia „zbieg instrumentów prawnych”. Autor definiuje je jako pojęcie autonomiczne, szersze od zbiegu normatywnego (s. 295), jednak w toku wywodu niekiedy posługuje się tymi pojęciami zamiennie. Precyzyjniejsze rozgraniczenie tych pojęć w kluczowych fragmentach rozdziału trzeciego wzmocniłoby klarowność wywodu.

VII. Wniosek końcowy

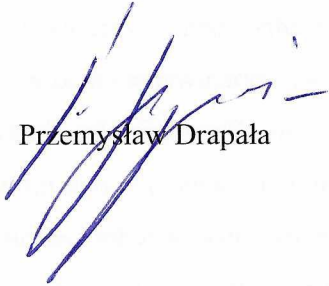
Recenzowana rozprawa doktorska Pana mgra Tomasza Adaszewskiego stanowi wartościowe opracowanie naukowe. Autor podjął się ambitnego zadania rekonstrukcji modelu regulacyjnego finansowania funkcji prawa ochrony środowiska oraz analizy zbiegu instrumentów prawnych w tym modelu. Realizacja tego zadania wymagała dobrej orientacji w kilku gałęziach prawa jednocześnie: prawie ochrony środowiska, prawie cywilnym, prawie finansowym, prawie rynków kapitałowych oraz teorii prawa. Autor sprostął temu wyzwaniu, prezentując odpowiednią wiedzę teoretyczną i umiejętność samodzielnego prowadzenia analizy naukowej.

Na wyróżnienie w pracy zasługuje oryginalna propozycja definicji instrumentu prawnego jako zespołu norm powiązanych funkcją i celem regulacji, analiza instrumentów prawnych w modelu finansowania funkcji prawa ochrony środowiska, w tym instrumentów rynków kapitałowych, rzetelna analiza systemu funduszy ochrony środowiska i gospodarki wodnej, interesujące rozważania dotyczące umowy publicznoprawnej jako formy działania administracji w omawianym modelu oraz autorska koncepcję zbiegu instrumentów prawnych wraz z propozycją reguł kolizyjnych. Wartościowe są również analizy prawnoporównawcze uwzględniające modele regulacyjne Niemiec, Stanów Zjednoczonych i Japonii.

Poczynione w recenzji uwagi krytyczne, dotyczące proporcji między częścią katalogową (rozdział II) a analizą zbiegu, rozbudowania rozważań metodologicznych kosztem

ich bezpośredniego przełożenia na analizę instrumentów, a także pewnych napięć w koncepcji celowego charakteru instrumentów cywilnoprawnych, nie podważają co do zasady pozytywnej oceny pracy. Stanowią one raczej wskazówki do ewentualnego pogłębienia lub korekty wybranych wątków przy przygotowaniu pracy do publikacji. Zwłaszcza, że rozprawa na publikację wydawniczą zasługuje.

W konkluzji stwierdzam, że recenzowana rozprawa spełnia wymagania stawiane rozprawom doktorskim, stanowi oryginalne rozwiązanie ujętego w tytule zagadnienia naukowego oraz dowodzi znacznej wiedzy teoretycznej Autora w dyscyplinie nauki prawne. W konsekwencji praca ta może stanowić podstawę dalszych czynności w postępowaniu w sprawie nadania stopnia doktora.

Przemysław Drapała